

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

**Всеукраїнська науково-практична конференція
«Сучасні тенденції та розвиток соціально-
економічних систем»**

*в межах реалізації проєкту Erasmus+ Jean Monnet Module
«Інституційні трансформації фінансової системи в епоху
цифрової економіки: досвід ЄС для України»
(Грантова Угода № 101127532).*

29 квітня 2026 р.
м. Харків

ЗЕЛЕНІ ЦИФРОВІ ФІНАНСИ: ДОСВІД ЄС У СТИМУЛЮВАННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Малишко Євгенія Олегівна, кандидат економічних наук, доцент, заступник директора навчально-наукового інституту інформаційних технологій, доцент кафедри фінансів і кредиту Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, м. Харків, Україна, jekiaj552@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6691-1785>

Чернишов Володимир Васильович, кандидат економічних наук, доцент, директор (керівник) навчально-наукового інституту міжнародних відносин, доцент кафедри фінансів і кредиту Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, м. Харків, Україна, chernyshov.vvv88@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8866-0075>

Сучасна глобальна фінансова архітектура перебуває в стані фундаментальної перебудови, зумовленої процесом «подвійного переходу» — цифрової трансформації та екологізації економічних систем. Оскільки класичні фінансові інструменти демонструють обмежену ефективність у забезпеченні адаптивності економічних систем, особливої актуальності набуває впровадження ESG-інвестицій. Глобальним вектором трансформації соціально-економічної та екологічної політики до 2030 року виступають Цілі сталого розвитку (ЦСР), що були закладені в Резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року» [1]. Дана концепція передбачає імплементацію системних рішень: формування комплексного базису для подолання соціоекономічних дисбалансів, розвитку стійкої інфраструктури та збереження екосистем шляхом зміцнення інституційної спроможності держав. Відповідно з цим особливої актуальності набуває розбудова ринку зелених фінансів. Вони виступають не лише інструментом мобілізації ресурсів для досягнення екологічних цілей ООН, а й стають головною ланкою, що поєднує інтереси інвесторів із потребами сталого, низьковуглецевого розвитку економіки. Поняття «зелені цифрові фінанси» (Green Digital Finance) стає ключовим інституційним вектором для країн, що прагнуть забезпечити довгострокову стійкість. Для України, в умовах поствоєнної відбудови, цей напрям набуває стратегічного значення, оскільки дозволяє інтегрувати механізми мобілізації фінансових ресурсів із новітніми правилами інвестиційного управління, що базуються на прозорості та підзвітності [2].

Парадигма зелених інвестицій сьогодні розглядається не лише як сфера приватного капіталу, а й крізь призму публічних фінансів, де державні інструменти стимулювання та екологічно орієнтоване бюджетування стають фундаментом для реалізації цілей сталого розвитку. Цифрова трансформація фінансового сектору виступає критичним чинником стійкості національної економіки в умовах глобальних викликів. Попри стратегічну значущість зеленого фінансування для сталого розвитку, ключовими бар'єрами на шляху до його ефективної реалізації залишаються дефіцит прозорості у розподілі капіталу та складність верифікації реального екологічного впливу. У контексті повоєнного відновлення України ці виклики вимагають переходу від традиційних методів контролю до інноваційної цифрової архітектури, де використання технологій штучного інтелекту (AI) та блокчейну дозволить автоматизувати моніторинг ESG-показників, забезпечити незмінність даних про цільове використання коштів та мінімізувати корупційні ризики, створюючи надійне підґрунтя для залучення міжнародних інвестицій у низьковуглецеву модернізацію національної економіки

Зелені цифрові фінанси базуються на синергії фінансових технологій (FinTech) та принципів ESG (Environmental, Social, Governance). Згідно зі стратегією Європейської Комісії [3], перехід до кліматично нейтральної економіки вимагає тотальної автоматизації процесів збору, верифікації та аналізу даних. Інституційна база ЄС у цій сфері суттєво оновилася впродовж 2023–2025 років. Окрім базової Таксономії ЄС [4], яка визначила технічні критерії екологічно сталої діяльності, критичне значення набув Регламент (EU) 2023/2631 щодо

Європейських зелених облігацій (EuGB). Цей документ встановив жорсткі стандарти прозорості, спрямовані на подолання асиметрії інформації. Цифровізація в цьому контексті виступає головним інструментом боротьби з «грінвошингом» (greenwashing), забезпечуючи інвесторів та регуляторів достовірними даними про реальний вплив активів на довкілля.

Ефективність залучення сталих інвестицій у сучасних умовах прямо залежить від інтеграції таких технологічних рішень (табл. 1): блокчейн та смарт-контракти, які дозволяють токенизувати зелені активи, забезпечуючи незмінність записів про цільове використання коштів. Це є критично важливим для України, де рівень довіри міжнародних інвесторів безпосередньо залежить від прозорості розподілу капіталу [5]. Штучний інтелект (ШІ) та Big Data: алгоритми ШІ здатні обробляти гігантські обсяги неструктурованих даних, формуючи об'єктивні ESG-рейтинги та прогножуючи кліматичні ризики для банківських портфелів. Та інтернет речі (IoT): система датчиків на енергетичних та промислових об'єктах забезпечує пряму передачу екологічних показників до аналітичних платформ, мінімізуючи людський фактор у підготовці звітності.

Таблиця 1

Роль цифрових технологій у забезпеченні прозорості ESG-інвестицій

Технологія	Сфера застосування в ESG	Результат для фінансової системи
Big Data / AI	Автоматизований ESG-скоринг	Об'єктивна оцінка сталих ризиків
Blockchain	Простежуваність «зелених» потоків	Повна ліквідація ризиків грінвошингу
IoT-датчики	Прямий моніторинг викидів	Точна імпакт-звітність

У контексті повоєнної відбудови України зелені фінанси мають стати інституційним ядром економічної політики. Важливим інструментом є впровадження системи «зеленого тегування» (green tagging) — маркування бюджетних видатків відповідно до їх екологічного впливу (табл.2).

За досвідом ЄС, Україна має запровадити повноцінне кліматичне бюджетування, що дозволить відфільтрувати проекти відновлення, які не відповідають принципам «Build Back Better» [2].

Особливе значення має реформування системи публічних фінансів. Як доведено у дослідженні Н. Ткачук [6], ефективне функціонування парадигми зелених інвестицій неможливе без цільового спрямування екологічних податків на фінансування інноваційних цифрових еко-проектів. Держава повинна виступати не лише регулятором, а й активним учасником ринку через механізми змішаного фінансування (blended finance), де публічні кошти та гарантії міжнародних фінансових організацій (МФО) знижують ризики для приватного капіталу.

Таблиця 2

Інструменти та показники результативності трансформації (досвід ЄС та перспективи України)

Напрямок	Механізм впровадження	Ключові показники (KPI)
Державний сектор	Кліматичне бюджетування [6]	Частка еко-видатків у бюджеті
Банківська сфера	ESG-кредитування (настанови ЕВА)	Частка зеленого портфеля активів
Ринок капіталу	Токенізовані облігації EuGB [5]	Обсяг залучених інвестицій
Інфраструктура	Цифрова платформа ESAP [3]	Рівень прозорості звітності

Практичне впровадження сталих фінансів в Україні найактивніше відбувається через ринок зелених облігацій. Проте дослідники [5, 7] наголошують на інституційних бар'єрах, таких як відсутність єдиної методології оцінки та висока вартість верифікації. Цифровізація (зокрема через стандарти ESRS) дозволяє автоматизувати процес підтвердження «зеленого» статусу проектів. Використання вимірних показників, таких як обсяг уникнених викидів (tCO₂e-avoid) та показники енергозбереження, стає обов'язковим для доступу до фінансування в межах програми Ukraine Facility [2].

Отже, інституційна трансформація фінансової системи України за європейським зразком

потребує створення цілісної цифрової екосистеми. Зелені цифрові фінанси — це технічна вимога для інтеграції до єдиного ринку ЄС. Для стимулювання цього процесу необхідно: гармонізувати національне законодавство з Таксономією ЄС та регламентом EuGB на рівні цифрових реєстрів;

запровадити цифрову імпаکت-звітність для публічних та приватних інвестиційних проєктів; спрямувати ресурси екологічного оподаткування на розвиток цифрових платформ сталого фінансування. Це дозволить Україні не лише залучити необхідний капітал для відбудови, а й здійснити реальну структурну модернізацію економіки відповідно до глобальних кліматичних цілей.

Перелік використаних джерел:

1. Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development. United Nations General Assembly 2015. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>.

2. Сапожніков В., Новіцький М., Цюра Т. Зелені фінанси у повоєнній відбудові України: інституційні рамки та напрями трансформації інвестиційної політики. *Економічний аналіз*. 2025. Т. 35. № 2. С. 446–464. URL: <https://doi.org/10.35774/econa2025.02.446>.

3. Strategy for financing the transition to a sustainable economy : Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. *European Commission*. Brussels, 2021. 26 p. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021DC0390>.

4. Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment, and amending Regulation (EU) 2019/2088. *Official Journal of the European Union*. 2020. L 198. P. 13–43. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32020R0852>.

5. Мазуренко Д. С. Зелені облігації як інструмент розвитку «зеленої» економіки України. *Інноваційні методи управління в сучасних умовах: зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 2023)*. Київ : МАУП, 2023. С. 192–195. URL: <https://library.maup.com.ua/>

6. Ткачук Н. В. Парадигма зелених інвестицій крізь призму публічних фінансів. *Економіка та суспільство*. 2026. Випуск № 83. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-83-157>

7. Проблеми та перспективи впровадження зелених облігацій у фінансову систему України. Ю. С. Шипунова та ін. *Ефективна економіка*. 2024. № 1. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/6402>.

